

Asia

Komission tiedonanto Pariisin sopimuksen vaikutuksista (Pariisin jälkeen)

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkisti 2.3.2016 Pariisin jälkeen -tiedonannon, jossa otetaan esille Pariisin sopimuksen keskeiset kohdat sekä sopimuksen toimeenpanon jatkoaskeleet EU:n kannalta. Tässä perusmuistiossa käsitellään komission tiedonantoa. YK:n ilmastopöytäkirjan osapuolikokouksessa Pariisissa sovittiin 12.12.2015 uudesta oikeudellisesti sitovasta ilmastopöytäkirjasta sekä sitä täydentävästä ja tarkentavasta osapuolikokouksen päätöksestä. Eurooppa-neuvosto pyysi kokouksessaan 17.-18.12.2015 komissiota ja neuvostoa arvioimaan Pariisin ilmastokokouksen tuloksia erityisesti 2030 ilmasto- ja energiapaketin näkökulmasta ja valmistelevaan jatkokäsittelyä, sekä esittämään tulokset maaliskuuhun 2016 mennessä.

Ympäristöneuvosto keskusteli Pariisin tuloksista 4.3. On mahdollista, että Pariisin jatkotoimet ovat esillä myös Eurooppa-neuvostossa 17.-18.3.2016.

Komissio valmistelee parhaillaan vuoden 2030 energia- ja ilmastokehystä koskevia lainsäädäntöehdotuksia. Ei-päästökauppasektoria (ml. esimerkiksi Suomen kansallinen tavoite päästökaupan ulkopuolella) ja maankäyttösektoria koskevia ehdotuksia odotetaan kesällä 2016. Lainsäädäntöehdotusten käsittely tapahtuu normaaliin tapaan yhteispäätösmenettelyssä neuvoston ja parlamentin kanssa ja niistä tullaan erikseen informoimaan eduskuntaa käsittelyn edetessä. Päästökauppadirektiivin muutosehdotus on parhaillaan käsiteltävänä neuvostossa ja Euroopan parlamentissa.

Suomen kanta

Suomi yhtyy komission tiedonannossaan esittämiin näkemyksiin. Suomi on erittäin tyytyväinen Pariisissa saavutettuihin päätöksiin ja Pariisin sopimukseen. Suomi korostaa ja pitää tärkeänä, että jatkotyötä tehdään usealla työraiteella: EU:n sisällä jatketaan 2030 ilmasto- ja energiapaketin toimeenpanoa sekä käynnistetään mm. Pariisin lopputuloksen mukaisen pitkän aikavälin vähähiilistrategian valmistelu, YK:n alaisissa kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa edetään sopimukseen liittyvien yksityiskohtien täsmentämisessä ja lisäksi maailmanlaajuisesti edetään Pariisin sopimuksen allekirjoittamiseksi ja ratifioimiseksi.

Suomi pitää myös hyvänä, että komissio on julkistanut tiedonannon Pariisin sopimuksen jälkeen. On tärkeää, että EU osoittaa pitävänsä Pariisin sopimusta tärkeänä saavutuksena ja että EU aikoo omalta osaltaan edetä sopimuksen toimeenpanossa.

Suomi tukee sitä, että EU pyrkii ratifioimaan Pariisin sopimuksen niin pian kuin mahdollista. Suomi pitää kuitenkin tässä yhteydessä tärkeänä, että 2030 energia- ja ilmastokehikon toimeenpanossa edetään ripeästi komission ehdotuksen mukaisesti. Suomi katsoo, että kehikon pääasiallisten vaikutusten jäsenvaltioille olisi hyvä olla tiedossa sopimusta ratifioitaessa. Suomi pitää myös tärkeänä, että sopimuksen ratifiointiprosessin aikataulutuksesta keskustellaan myös muiden suurten talouksien kanssa.

Suomelle on erittäin tärkeää, että Pariisin sopimuksen mukaan EU ja sen jäsenvaltiot voivat toteuttaa päästövähennystavoitteensa yhteisesti Eurooppa-neuvoston lokakuun 2014 päätelmien mukaisella tavalla.

Suomi on tyytyväinen, että Pariisissa onnistuttiin sopimaan pitkän aikavälin tavoitteesta pitää ilmaston lämpeneminen selvästi alle 2 °C:ssa ja pyrkiä kohti 1,5 °C:tta sekä maailmanlaajuisten kasvihuonekaasupäästöjen nousun kääntämisestä nopeaan laskuun mahdollisimman pian. Tässä yhteydessä Suomi toteaa, että pitkän aikavälin tavoitteena on myös tasapaino kasvihuonekaasupäästöjen ja hiilinielujen välillä. Suomi pitää tärkeänä, että sekä EU:ssa että kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa käynnistetään hyvissä ajoin valmistautuminen Pariisin osapuolikokouksen päätöksessä vuodelle 2018 sovittuun dialogiin päästövähennysten kokonaistasosta. Suomen näkemyksen mukaan dialogista tulisi pyrkiä rakentamaan tavoitteellinen tapahtuma, joka aidosti ja kollektiivisesti edistää päästövähennysten kunnianhimoa globaalitasolla. Samoin Suomi pitää tärkeänä, että komissio alkaa valmistella osapuolilta 2020 mennessä pyydettyä pitkän aikavälin strategiaa vähäpäästöisestä kehityksestä. Molemmissa valmisteluissa tulisi ottaa huomioon muun muassa Pariisin sopimuksen ratifiointiprosessin ja sopimukseen liittyvien työohjelmien eteneminen.

Suomi pitää tärkeänä, että vähäpäästöisyyteen siirtymisen edistämiseksi EU:ssa pyritään löytämään keinoja läpileikkaavasti osana strategiaa kohti energiaunionia. Suomi pitää hyvänä, että komissio on tiedonannossaan analysoinut erilaisia vaihtoehtoja.

EU:n on jatkettava ilmastodiplomatiaa huomioiden Pariisissa saavutetut tulokset. EU:n on jatkossa edistettävä sekä Pariisin sopimuksen ratifioimista ja kansainvälistä voimaantumista että annettujen kansallisesti määriteltujen panosten määrätietoista toteuttamista ja niiden edelleen kehittämistä kansallisiksi panoksiksi. Lisäksi EU:n on edistettävä Pariisissa päätetyn toimeenpanoa tukevan järjestelmän kunnianhimoista loppuunsaattamista. Pariisin yhteisvastuullista, yhteistyökykyistä ja tavoitehakuista ilmapiiriä on pidettävä yllä.

Ilmastorahoituksen osalta Suomi katsoo, että Pariisin sopimuksen toimeenpanossa ja jo ennen vuotta 2020 tulisi pyrkiä laajentamaan rahoituspohjaa sekä laajentamalla rahoitukseen osallistuvien maiden joukkoa että vaikuttamalla myös yksityisen rahoituksen ohjautumiseen vähähiilisen ja ilmastokestävän yhteiskunnan kehittämiseen Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukaisesti. Kehittyvien talouksien pitäisi ensisijaisesti käyttää yhä enemmän omia varojaan ilmastotoimiin kansallisesti ja toisaalta pyrkiä myös auttamaan muita, niitä selvästi köyhempiä kehitysmaita näiden ilmastotoimissa. Suomi korostaa fossiilisten polttoaineiden tukiaisten poistamisen ja päästöjen hinnoittelun merkitystä vähäpäästöisen ja ilmastonmuutoksen kannalta kestävän talouden

saavuttamiseksi. EU:n tulee selkeästi tukea sitä, että vähiten kehittyneet ja erityisen haavoittuvat maat jatkossakin saavat myös julkista tukea ilmastotoimiin.

Pääasiallinen sisältö

Komissio antoi 2.3.2016 tiedonannon *Pariisin jälkeen*. Tiedonannossa todetaan Pariisin sopimuksen olevan historiallisesti merkittävä merkkipaalu maailmanlaajuisessa taistelussa ilmastonmuutosta vastaan. Tiedonannossa tuodaan esille Pariisiin sopimuksen merkitys maailman tulevaisuudelle ja tuleville sukupolville. Siinä myös todetaan Pariisin sopimuksen ohjaavan maailman siirtymistä kohti puhdasta energiaa. Siirtyminen vaatii muutoksia yritys- ja investointikulttuurissa eri politiikan alueilla. Tämä tarjoaa myös EU:lle mahdollisuuksia työllisyyteen ja kasvuun. Muutos stimuloi uusiutuvan energian investointeja ja innovaatioita, ja vaikuttaa EU:n pyrkimyksiin tulla maailman johtajaksi uusiutuvan energian suhteen. Muutos myös lisää kasvua EU:ssa tuotettujen tavaroiden ja palveluiden markkinoille, esimerkiksi energiatehokkuuden alueella.

Tiedonanto toteaa Pariisin sopimuksen kattavan melkein kaikki maailman päästöt ja olevan menestys. EU tavoitteli kunnianhimoista sopimusta tuoden neuvotteluihin omat kokemuksensa tehokkaasta ilmastopolitiikasta. EU toimitti ensimmäisenä suurena taloutena oman kansallisen panoksensa / kontribuutionsa (INDC) Pariisin sopimukseen 6. maaliskuuta 2015. EU:lla on kunnianhimoinen koko talouden kattava päästövähennystavoite, joka pohjautuu kunnianhimoiseen tavoitteeseen vähentää päästöjä vähintään 40 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tiedonannossa todetaan tavoitteen perustuvan maailmanlaajuisiin ennusteisiin, jotka ovat linjassa Pariisin sopimuksen lyhyen aikavälin kunnianhimon tason kanssa.

EU säilytti Pariisin kokouksessa poliittisen koherenssin ja neuvottelupositionsa, josta oli linjattu ympäristöneuvostossa. EU puhui yhdellä äänellä, joka oli ratkaisevan tärkeää Pariisin onnistuneen lopputuloksen kannalta. EU osallistui myös kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen korkean kunnianhimon tason koalitioon (High Ambition Coalition), joka edesauttoi saamaan kaikki suuret päästäjät mukaan Pariisin sopimukseen.

Tiedonannossa todetaan myös maailman muuttuneen täysin verrattuna Kööpenhaminan kokoukseen vuonna 2009, josta seurasi maailmanlaajuinen mobilisaatio toimintaan hallitusten ja ei-valtiollisten toimijoiden (yrity maailma, sijoittajat, kaupungit, kansalaisjärjestöt) taholta.

Pariisin sopimuksen sitoumusten toimeenpano vaatii tiedonannon mukaan poliittisen momentumin säilyttämistä ja vahvaa poliittista tahtoa varmistaa siirtymä kohti ilmastokestävää, ilmastoneutraalia tulevaisuutta sosiaalisesti reilulla tavalla. Ilmastonmuutoksen pitäisi säilyä relevanttien kansainvälisten foorumeiden, kuten G20 ja G7 kokousten poliittisella agendalla. EU tulee tässä suhteessa jatkamaan kansainvälistä johtajuutta sekä ilmastodiplomatiaa.

Pariisin sopimuksen keskeiset elementit

Pariisin sopimus asettaa pitkän aikavälin tavoitteen pitää maailmanlaajuinen keskilämpötilan nousu selvästi alle 2 °C:ssa suhteessa esiteolliseen aikaan ja pyrkien toimiin, joilla lämpeneminen saataisiin rajattua 1,5 °C:een suhteessa esiteolliseen aikaan; 1.5 °C:een tavoite sovittiin edistämään suurempaa kunnianhimoa, ja korostamaan haavoittuvimpien maiden, jotka jo kokevat ilmastonmuutoksen vaikutukset, huolia.

Sopimus lähettää kaikille sidosryhmille, sijoittajille, yrityksille, kansalaisjärjestöille ja politiikan tekijöille selkeän signaalin siitä, että globaali siirtymä kohti puhdasta energiaa on tullut jäädäkseen ja resursseja tulee siirtää pois fossiilisista polttoaineista. 189 kansallista ilmastosuunnitelmaa, jotka kattavat lähes 98 % kaikista päästöistä osoittaa että ilmastomuutoksen torjunta on tullut todelliseksi globaaliksi toiminnaksi.

Pariisin sopimus sisältää dynaamisen mekanismin, jossa kunnianhimon tasoa tarkastellaan ja vahvistetaan ajan mittaan. Osapuolet kokoontuvat viiden vuoden välein, alkaen vuonna 2023, maailmanlaajuiseen tilannekatsaukseen, jossa tarkastellaan päästövähennysten edistymistä, sopeutumista ja toimeenpanon tukea sopimuksen pitkän aikavälin tavoitteen näkökulmasta. Osapuolilla on oikeudellisesti sitova velvoite edistää kotimaisia hillintätoimia tavoitteiden saavuttamiseksi. Sopimus sisältää läpinäkyvyys- ja laskentakehikon, ml. kaikkien osapuolten päästöinventaarit kahden vuoden välein, asiantuntija-arviointi sekä fasilitatiivinen, multilateraalisen edistyksen arvioinnin. Sopimus myös sisältää kunnianhimoisen solidaarisuuspaketin sisältäen riittävät säännöt (provisions) ilmasto- ja sopeutuksen, sopeutumisen sekä ilmastomuutoksen vaikutuksia koskevia vahinkojen ja menetyksen osalta.

Sopimuksen ratifiointi ja voimaantulo

Tiedonannossa todetaan, että EU pysyy aktiivisena neuvotteluissa varmistaakseen Pariisin sopimuksen toimeenpanon yksityiskohtaisia sääntöjä koskien läpinäkyvyys- ja laskentaa sääntöjä, kestävä kehityksen mekanismeja sekä teknologiamekanismeja. Seuraava vaihe on sopimuksen allekirjoitus ja ratifiointi. Sopimus on avoinna allekirjoitukselle 22. huhtikuuta 2016 New Yorkissa ja astuu voimaan kun vähintään 55 % osapuolista edustaen vähintään 55 % globaaleista päästöistä on ratifioinut. Aikainen ratifiointi ja voimaantulo on haluttavaa, sillä se toisi kaikille maille oikeudellisen varmuuden siitä, että sopimus alkaa toimia nopeasti. EU:n pitäisi voida allekirjoittaa ja ratifioida Pariisin sopimus niin pian kuin mahdollista.

Keskipitkän aikavälin etapit Pariisin sopimuksessa

Pariisin sopimuksessa on monia keskipitkän aikavälin etappeja. Selkeä käsitys on saatava 1,5 °C:een tavoitteesta ja sen edellyttämistä erityisistä politiikkavaikutuksista. IPCC:tä on pyydetty tuottamaan vuonna 2018 erikoisraportti tästä aiheesta. EU aikoo tuoda oman panoksensa kansainväliseen tieteelliseen työhön tähän liittyen. EU:n pitäisi osallistua ensimmäiseen, vuonna 2018 järjestettävään fasilitatiiviseen dialogiin, jossa on tarkoitus tarkastella päästövähennysten kollektiivista kunnianhimon tasoa sekä edistymistä sitoumusten toimeenpanossa. EU myös osallistuu vuonna 2023 järjestettävään maailmanlaajuiseen tilannekatsaukseen, joka on relevantti kaikkien osapuolten vuoden 2030 jälkeiselle ajalle ajoittuvien, kunniahimoisempien toimien tarkastelulle. EU ja muut osapuolet on kutsuttu toimittamaan vuoteen 2020 mennessä pitkän aikavälin vähäpäästöisen kehityksen strategiat. Näiden strategioiden valmistelun edistämiseksi komissio laatii syvällisen analyysin taloudellisesta ja sosiaalisesta transformaatiosta kontribuutiona poliittiseen keskusteluun Euroopan parlamentissa, Neuvostossa ja sidosryhmien kanssa.

Pariisin sopimuksen toimeenpano EU:n osalta

Vähähiiliseen talouteen siirtyminen vaatii perusteellisen muutoksen teknologiassa, energiassa, taloudessa, rahoituksessa, sekä lopulta koko yhteiskunnassa. Pariisin sopimus on mahdollisuus talouden transformaatiolle, työllisyydelle ja kasvulle keskeisenä osana kestävä kehityksen tavoitteiden sekä EU:n prioriteettien saavuttamisessa.

investoinneissa, kilpailukyvyssä, innovaatioissa ja energiakäänteessä. Pariisin sopimuksen toimeenpano tarjoaa EU:lle liiketoimintamahdollisuuksia, jolloin EU voi hyödyntää ensimmäisen liikkujan etua uusiutuvan energian, energiatehokkuuden sekä muun vähähiilisen teknologian markkinoiden osalta globaalisti. EUn tulee tämä saavuttaakseen jatkaa johtajana esimerkillään, sekä päästövähennyksiä koskevilla säätelypolitiikan toimillaan, mutta myös toimilla, joka kiihdyttävät julkisia ja yksityisiä investointeja innovaatioissa ja modernisaatioissa kaikilla avainsektoreilla. Siirtymisen vähähiiliseen talouteen tulee olla kunnolla hallittu, ja ottaa huomioon erot energiapaletissa ja taloudellisessa rakenteessa ympäri EU:n. Tämä tarkoittaa, että tulee myös huomioida ja vähentää yhteiskunnallisia vaikutuksia eri alueilla ja sosioekonomisilla sektoreilla eri alueilla.

Tiedonannossa Pariisin sopimuksen toimeenpano EU:n osalta jaetaan kahteen osa-alueeseen: vähähiilisen kehityksen toimintaympäristön vahvistaminen sekä vuoteen 2030 ulottuva energia- ja ilmastosäätelykehikko.

Vähähiilisen kehityksen toimintaympäristön vahvistamisessa tiedonannossa nostetaan esille energiaunioni, innovaatiot ja kilpailukyky, investoinnit ja pääomamarkkinat, hiilen hinnoittelu ja fossiilisten polttoaineiden tuet, kansalaisyhteiskunta ja kaupungit sekä globaali toiminta ja ilmastodiplomatia.

Energiaunioni tuo EU:lle mahdollisuuden toimintaympäristön vahvistamiselle energiakäänteen osalta. Kansainvälisen energiajärjestön (IEA) mukaan osapuolten panosten täysi toimeenpano vaatii 13 500 miljardin dollarin investoinnit energiatehokkuudessa ja vähähiilisessä teknologiassa vuosina 2015-2030 ja luo siten merkittävästi uutta kysyntää vähäpäästöisille ratkaisuille.

Pariisin sopimus antaa selvän suunnan vähähiilisille innovaatioille. Pariisin kokouksen yhteydessä 20 maailman johtavaa taloutta julkaisi ”Mission innovation” -aloitteen puhtaan energian innovaatioiden edistämiseksi. EU:n budjetti vähähiilisyyttä koskevaan tutkimukseen Horizon 2020 -ohjelman alla on kaksinkertaistunut vuosina 2014-2020 ja EU on sitoutunut investoimaan vähintään 35 % ohjelmasta ilmastoa koskeviin toimiin. EU:n tuleva innovaatio- ja kilpailukykystrategia tarkastelee synergioita energian, liikenteen, teollisuuden ja digitaalisten innovaatioiden osalta, ja johtaen nykyisen ja tulevan eurooppalaisen vähähiilisen teknologian parempaan kilpailukykyyn.

Investointien ja pääomamarkkinoiden osalta yksityisen investointien nopea kasvu ja suuntaaminen ovat olennaisia vähäpäästöisen ja ilmastokestävän talouden tukemiseksi. Investment Plan for Europe- investointituen, jolla pyritään poistamaan esteitä investoinneille EU:ssa, sekä mahdollisen rahoituksen EFSI (European Fund for Strategic Investments) – rahaston kautta tulisi edistää vähähiilisiä ja energiatehokkaita investointeja sisämarkkinoilla. Komissio on myös äskettäin käynnistänyt European Investment Project Portal (EIPP) – portaalin, jonka tarkoitus on sitten kun se lähiaikoina käynnistyy, houkutella sijoittajia investointiprojekteihin Euroopassa. Energiasidosryhmiä rohkaistaan lähettämään projekteja EIPP:n. Komissio pyrkii myös 2016 mahdollistamaan pienten energiatehokkuusprojektien yhdistämisen, joka tarjoaa parempia investointimahdollisuuksia. Tarkoituksena on vahvistaa teknistä sekä projektien kehittämistä koskevaa apua European Investment Advisory Hub (EIAH)- toiminnan puitteissa. EIAH on perustettu komission ja Euroopan Investointipankin toimesta.

Rahoituslaitokset ovat avaintekijöitä muutoksen osalta. Hyvin toimivat, rajat ylittävät pääomavirrat sekä integroidut ja kestävät pääomamarkkinat ovat myös tärkeitä. Pääomamarkkinaunionin (Capital Markets Union) alla toteutettavat ja jo toteutetut toimet

ovat välttämättömiä myös tässä yhteydessä. Rahoituslaitokset, kuten Euroopan keskuspankki, kansalliset keskuspankit, Euroopan investointipankki, Euroopan jälleenrakennus ja kehityspankki (European Bank for Reconstruction and Development), Vihreä ilmastorahasto (GCF) tai muut kansainväliset rahoitusinstituutiot kuten Maailmanpankki sekä kansalliset kehityspankit voivat olla avuksi. Rahoitussektorin mahdollisuudet huomioida ilmastoa koskevat kysymykset olivat esillä G20 kokouksessa huhtikuussa 2015, jolloin rahoitussektoria pyydettiin arvioimaan kuinka ilmastoa koskevat toimet voidaan huomioida. Tämän seurauksena Financial Stability Board (FSB) perusti työryhmän tavoitteena auttaa markkinaosapuolia ymmärtämään ilmastoriskejä ja niiden parempaa hallintaa. G20 on myös perustanut tutkimusryhmiä analysoimaan ilmastoa ja vihreää rahoitusta koskevia asioita. Euroopan tasolla European Systemic Risk Board on julkaissut raportin vähähiiliseen talouteen siirtymisestä sekä rahoitussektorin potentiaalisista riskeistä.

Hiilen hinnoittelu on oleellinen tekijä tasoittamaan globaalia pelikenttää. Tämä voi tapahtua päästökaupan muodossa kuten EU:ssa, verotuksen tai muiden taloudellisten ja/tai fiskaalisten instrumenttien kautta. EU:n pitäisi lisätä toimia jakaakseen tietoa omista kokemuksistaan maille, jotka ovat aloittamassa hiilen hinnoittelua. Tämä koskee maita kuten Kiina ja Etelä-Korea, jotka ovat aloittamassa päästökauppajärjestelmiä, sekä muita maita, ml. kaikki suuret taloudet, jotka kehittävät uusiutuvan energian teknologioita ja parantavat energiatehokkuuttaan. Pariisin sopimuksen ollessa globaali, toimet ovat kansallisia ja ne eroavat maiden välillä, jolloin riskinä on kilpailuhaitta teollisuudelle, mikäli epätasainen pelikenttä säilyy. Eurooppa-neuvoston tavoitteena on säilyttää ilmainen allokatiojärjestelmä vuoden 2020 jälkeen, ja ehdotetut hiilivuotosäännöt EU:n päästökaupalle tuovat oikean tasapainon tässä vaiheessa, mutta niitä tulisi tarkastella tulevilla vuosikymmenellä.

Hiilen ja energian hinnoittelun arviointia monimutkaistaa nykyinen alhainen öljyn hinta. Tämä voi tarjota hyviä mahdollisuuksia myös poistaa fossiilisten polttoaineiden tukia, jotka IEA:n arvion mukaan olivat maailmanlaajuisesti 548 miljardia USD vuonna 2013. G20 ja G7 ovat todenneet tukien olevan suurin este puhtaan teknologian innovaatioille. EU:n tuleva energian hintoja ja kustannuksia koskeva raportti tulee tarkastelemaan viimeisintä tilannetta tältä osin.

Tiedonanto korostaa kansalaisyhteiskunnan – kaupunkilaiset, kuluttajat, yritysmaailma-toimintaa sekä Lima-Pariisi toimintaohjelman mahdollisuuksia edistää ilmastotoimia. Myös kaupunkien roolia tulee vahvistaa, ml. tukemalla Covenant of Mayors sekä ”one stop shop”- aloitteita.

Tiedonannossa todetaan ilmastotoimien olevan suuri strateginen ulkopoliittinen haaste. Tässä yhteydessä viitataan 15.2.2016 hyväksyttyihin ilmastodiplomatian päätelmiin. Pariisin positiivisen momentumin ylläpitäminen vaatii toimintaa globaalilla tasolla eri tahoilla.

Ilmastorahoituksen osalta tiedonannossa todetaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden sitoumus osana teollisuusmaiden yhteistä tavoitetta mobilisoida 100 miljardia USD vuosittain vuoteen 2020 mennessä erilaisista lähteistä. Nykyiset ennusteet EUn kehitysavusta vaikuttavat tiedonannon mukaan merkittävästi EU:n tavoitteen saavuttamiseen. Monivuotisen rahoituskehyksen (Multiannual Financial Framework) yhteydessä 2014-2020 EU on päättänyt varmistaa, että 20 % sen kokonaisbudjetista ohjataan ilmasto-relevantteihin projekteihin ja politiikkoihin. Tämä enemmän kuin kaksinkertaistaa ilmastorahoituksen kehittyville maille, ja voisi olla noin 14 miljardia euroa.

Tiedonannon mukaan jotta voidaan tukea kehittyviä maita päästövähennystavoitteiden toteuttamisessa, tukiohjelmaa kuten Global Climate Change Alliance+ vahvistetaan. Tässä yhteydessä tulee hyödyntää täysimääräisesti synergia ilmastotoimien, Addis Abeban toimintaohjelman alla olevan kehitysrahoituksen ja Agenda 2030 ja kestävä kehityksen tavoitteiden osalta. Tämä sisältää myös EU:n osallistumisen Afrikan uusiutuvan energian aloitteeseen (African Renewable Energy Initiative).

Tiedonannossa todetaan myös, että meneillään olevia kahdenvälisiä ja monenkeskisiä neuvotteluja koskien vihreiden tuotteiden ja palveluiden kauppaa tulisi edistää, jotta voidaan hillintä ilmastomuutosta ja luoda bisnesmahdollisuuksia eurooppalaisille yrityksille. EU:n tulisi myös edistää kunnianhimoisia tuloksia kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä (ICAO), ja kansainvälisessä merenkulkujärjestössä (IMO) sekä Montrealin pöytäkirjan alla käytävissä neuvotteluissa kasvihuonekaasupäästöjen osalta.

2030 energia- ja ilmastosääntelyn kehikko

Tiedonannossa todetaan, että Pariisin ilmastokokouksen jälkeen kaikkien maiden tulee muuttaa sitoumuksensa konkreettisiksi politiikkatoimiksi. Eurooppa-neuvosto päätti lokakuussa 2014 vuoden 2030 ilmasto- ja energiakehikosta EU:n osalta. EU:n tavoitteeksi asetettiin kunnianhimoinen koko talouden kattava päästövähennystavoite, vähintään 40 % päästövähennys vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä, sekä vähintään 27 % tavoite uusiutuvalla energialla ja energiatehokkuudelle. EU:lle 2030 paketin toimeenpano on ensisijainen asia Pariisin sopimuksen jälkeisessä toiminnassa.

Komissio on jo aloittanut tekemällä esityksen päästökauppasektorin (ETS) uudistamisesta. Seuraavan 12 kuukauden aikana komissio tulee esittämään keskeiset jäljellä olevat lainsäädäntöehdotukset 2030 sääntelykehikon toimeenpanemiseksi reilulla ja kustannustehokkaalla tavalla, tarjoamalla maksimaalisen joustavuuden jäsenvaltioille ja tasapainon kansallisten ja EU-tason toimien välillä. Komissio valmistelee lainsäädäntöehdotuksia ei-päästökauppasektorin taakanjaosta (ESD) sekä maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous (LULUCF) sektorista. Komissio tulee myös esittämään lainsäädäntöä hallintojärjestelmästä sekä ilmasto- ja energiapolitiikkaa koskevien raportointi- ja suunnitteluvaatimusten virtaviivaistamiseksi vuoden 2020 jälkeiselle ajalle.

Komissio aikoo myös esittää ehdotuksia energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian osalta, ml. energiamarkkinat. Tänä vuonna komissio on myös julkistanut energiaturvallisuutta koskevan paketin.

Tiedonannon johtopäätökset

Tiedonannon mukaan varmistaakseen muutoksen matalahiiliseen talouteen EU:n on ylläpidettävä kunnianhimon tasoaan sisäisesti ja kv. tasolla:

- Pariisin sopimus tulisi allekirjoittaa ja ratifioida niin pian kuin mahdollista;
- EU:n tulee kehittää eri alojen toimintaympäristöä edistääkseen vähähiiliseen talouteen siirtymistä;
- EU:n 2030 energia- ja ilmastokehikko tulee saada nopeasti valmiiksi Eurooppa-neuvoston loka-kuussa 2014 asettamien suuntaviivojen mukaisesti;
- Kaikkien osapuolien tulee olla valmiita osallistumaan Pariisin sopimuksen uudelleentarkastelumenettelyihin, jotka on suunniteltu varmistamaan sopimuksen pitkän aikavälin tavoitteiden (ml. keskilämpötilan pitäminen selvästi alle 2 °C:ssa

suhteessa esiteolliseen aikaan ja pyrkien toimiin, joilla lämpeneminen saataisiin rajattua 1,5 °C:een) toteutuminen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Ilmastoneuvotteluryhmän (YM, UM, TEM, VM, MMM, LVM, VNEUS) kirjallisilla kommentaareilla 3.3.-7.3.2016

EU(23) Ympäristöjaosto (kirjallinen menettely) 9.-10.3.2016.

EU-ministerivaliokunta 15.3.2016

Eduskuntakäsittely

Pariisin sopimuksesta on laadittu valtioneuvoston U-kirjelmä U 8/2016, joka on toimitettu eduskunnalle 3.3.2016. Komissio julkisti 2.3.2016 myös ehdotuksen neuvoston päätökseksi Pariisin sopimuksen allekirjoittamisesta EU:n puolesta, ja siitä laaditaan U-jatkokirjelmä.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ennen komission ehdotusta sopimuksen allekirjoituspäätökseksi tai ratifioimiseksi on vaikea arvioida, mitkä sektorit tulevat kuulumaan kansalliseen toimivaltaan ja mitkä vaikutukset niillä tulee olemaan lainsäädännön alaan.

Pariisin sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Tällaisia määräyksiä ovat esimerkiksi Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 10 kohdassa tarkoitetut ympäristönsuojelua koskevat määräykset. Maakunnan hallitusta on tiedotettu sopimuksen valmistelusta.

Taloudelliset vaikutukset

Pariisin sopimuksen taloudelliset vaikutukset syntyvät pitkällä aikavälillä. Ne liittyvät päästöjen vähentämiseen, ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja ilmasto- ja ympäristönsuojelun tukemiseen niiden ilmastotoimissa. Sopimuksen avulla ilmastomuutoksen aiheuttamat taloudelliset vaikutukset samalla pienenevät.

Pariisin sopimus ei velvoita osapuolia tiettyihin nimenomaisiin päästötavoitteisiin, vaan osapuolet sitoutuvat sopimuksessa vain valmistelevaan, tiedottamaan ja ylläpitämään kansallisia päästötavoitteita. Ensimmäinen tavoite tulee informoida ilmastopoliittisen sihteeristölle 2020 mennessä. EU ja Suomi päättävät omasta päästötavoitteestaan EU:n normaalissa päätöksentekoprosessissa Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 päättämän EU:n 2030 energia- ja ilmastokehityksen pohjalta. Komissio tekee tähän liittyvät esitykset seuraavien 12 kk aikana ja ne käsitellään Suomessa normaalin menettelyn mukaisesti. Tämän lisäksi osapuolet sitoutuvat ns. progressioperiaatteeseen, jonka mukaan päästötavoitteet voivat jatkossa vain tiukentua ja/tai laajentua.

Pariisin sopimuksessa osapuolet sitoutuvat myös pitkän aikavälin tavoitteisiin, joihin liittyvää työtä Suomessa on jo tehty paljon. Ilmastolaki sisältää vähintään 80 % päästövähennystavoitteen vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi Suomi on valmistellut mm. parlamentaarisen energia- ja ilmastotiekartan ja kansallisen sopeutumisstrategian 2014. Rahoituksen osaltakin rahoitusvirtojen konsistenssia ilmastotavoitteiden kannalta on tarkasteltu sekä kotimaassa että kehitysyhteistyössä.

Pariisin sopimuksen ilmastorahoitusta koskevilla määräyksillä on taloudellisia vaikutuksia, sillä sopimus velvoittaa teollisuusmaita jatkamaan kehitysmaiden tukemista ja kertomaan tähän liittyviä tietoja. Sopimus ei kuitenkaan sisällä suoria viittauksia tiettyihin rahoitustasoihin. Pariisin osapuolikokouksen päätöksessä (1/CP.21) sovittiin, että kehitysmaiden ilmastotoimiin kohdistuva teollisuusmaiden yhteinen USD 100 miljardin vuositason mobilisointitavoite ulotetaan vuoteen 2025, mihin mennessä sovitaan suuremmasta ja mahdollisesti laajemman rahoittajajoukon kattavasta ilmastorahoitustavoitteesta.

Kansainvälisen energiajärjestön mukaan kansallisten panosten ilman ulkopuolista tukea toimeenpantavien osien toteuttaminen vaatii 13 500 miljardin dollarin investoinnit energiasektorilla vuoteen 2030 mennessä ja luo siten merkittävästi uutta kysyntää vähäpäästöisille ratkaisuille. Sopimuksen ja siihen liittyvien kansallisten panosten vaikutus teknologiamarkkinoihin ja investointivirtojen kääntymiseen on Suomen talouden näkökulmasta mahdollisuus. Samalla laajempi globaali osallistuminen ilmastotoimiin tasoittaa kansainvälistä kilpailuasetelmaa ilmastopolitiikkaan liittyvien kustannusten osalta.

Pariisin sopimuksen taloudellisia ja muita vaikutuksia tullaan analysoimaan myöhemmin tarkemmin selvitettäessä Pariisin sopimuksen ratifiointia tai hyväksymistä sekä EU:n että Suomen puolesta.

Ympäristövaikutukset

Mikäli tähän mennessä esitetyt kansalliset panokset toteutetaan, on vaikutus päästöihin ja ilmaston lämpenemiseen merkittävä. Arvioiden mukaan tähän mennessä annetuilla kansallisilla panoksilla päästään n. 2,7-3 asteen tasolle, mikä on merkittävä parannus entiseen n. 3,5-4 asteen kehityspolkuun. Alustavat lupaukset eivät kuitenkaan vielä riitä, jotta globaalien päästöjen kehitys saataisiin enintään kahden asteen lämpenemisen mahdollistavalle polulle.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Ympäristöministeriö on lähettänyt Suomen kansallista allekirjoitusta koskevan asian lausuntokierrokselle. Allekirjoitusvaltuudet pyritään hankkimaan niin, että myös Suomi voisi allekirjoittaa Pariisin sopimuksen 22.4. 2016.

UAN hyväksyi 15.2.2016 päätelmät EU:n ilmastodiplomatiasta Pariisin ilmastokokouksen jälkeen.

Asiakirjat

COM (2016) 110 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ympäristöneuvos Harri Laurikka YM, harri.laurikka@ymparisto.fi, 0295 250 156

Neuvotteleva virkamies Paula Perälä, YM, paula.perala@ymparisto.fi, 02952 50224
Ylitarkastaja Laura Aho, YM, laura.aho@ymparisto.fi, 0295 250 362
Neuvotteleva virkamies Tuomas Kuokkanen, YM, tuomas.kuokkanen@ymparisto.fi,
295250356

EUTORI-tunnus

EU/2016/0711

Liitteet**Viite**

Asiasanat	
Hoitaa	UM, YM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, SM, STM, TEM, VM
